



چهارمین همایش ملی میثاق علوی

پایبندی اعضای خانواده به رعایت
حقوق متقابل و نقش آن در تحقق
سبک زندگی اسلامی

چکیده مقالات

برگزیده

مدرسه علمیه حضرت خدیجه (س)
پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
مرکز تحقیقات امام علی (ع)
مدرسه علمیه الغدیر

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

چکیده

مقالات برتر

مراحل و مؤلفه های بنیادین الگوی سبک زندگی اسلامی

از منظر قرآن کریم

Process and Main Components of Pattern Life Style Islamic in Viewpoint of Holy Quran

محمد عترت دوست^۱

چکیده

بی شک یکی از بهترین و معتبرترین راهکارها برای ترسیم سبک زندگی اسلامی، مراجعه به قرآن کریم به عنوان کتاب راهنمای بشریت و هدایتگر سعادت است که در دو بُعد دنیوی و اخروی دستورالعمل هایی را برای انسان بیان نموده است. در خصوص مواجهه با قرآن کریم و آیات متعدد آن نیز به نظر می رسد بهترین راهکار جهت کشف و استخراج مؤلفه های سبک زندگی اسلامی، ترسیم چهره «انسان قرآنی» است، چهره ای که با کلید واژه «محبت» و در قالب عباراتی با فرمول «إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ» و «إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ» تلاش دارد مؤلفه های مطلوب و نامطلوب (مثبت و منفی) سبک زندگی اسلامی را ترسیم نماید.

در این پژوهش به منظور شناسایی دقیق ابعاد و ارکان هر کدام از مؤلفه های مثبت و منفی، از روش «تحلیل محتوا» استفاده شده، بدین معنا که پس از احصاء و دسته بندی آیات مرتبط با هر کدام از مؤلفه ها، مفاهیم کلی و جهت گیری هر کدام در چارچوب استخراج مدل سبک زندگی اسلامی استخراج و تلاش شده در صورت امکان نمودار آن مؤلفه تبیین گردد.

مرحله دوم تبیین الگوی سبک زندگی اسلامی نیز شناسایی اسوه ها و نخبگان قرآنی و ویژگی های آنها می باشد که مصادیق عینی تحقق سبک زندگی اسلامی بوده و بدین ترتیب پیوستگی و همبستگی همیشگی قرآن و عترت را به نمایش گذاشته است. البته در این مقاله مجال پرداختن کامل به هر دو مرحله فراهم نگردید، لکن تلاش شد تا حد امکان روش ورود به مباحث، چگونگی استخراج مؤلفه ها و عناصر هر کدام از آیات، جایگاه آنها در مدل سبک زندگی و در نهایت روند طراحی و تدوین الگوی سبک زندگی اسلامی تشریح گردد. در پایان نیز الگوی مدنظر از مراحل و مؤلفه های بنیادین سبک زندگی اسلامی ارائه شده است.

کلیدواژگان: قرآن کریم، اسوه، انسان قرآنی، سبک زندگی، تحلیل محتوا

^۱ استادیار گروه معارف اسلامی دانشگاه تربیت دبیر شهید رجایی Dr.Etratdost@gmail.com

نقش و جایگاه اذن زوج در مورد ورود زوجه به فضای مجازی

نویسندگان:

اکرم باسغا (مدرس حوزه، اشتغال به تحصیل در درس خارج فقه)

حکیمه ایزدی (کارشناس ارشد فقه مقارن و حقوق عمومی، سطح ۴ گرایش فقه خانواده)

زهراء تقوایی نجیب (سطح ۴ گرایش فقه خانواده)

راحله مقصود علی (سطح ۴ حوزه گرایش فقه خانواده)

ho.alghadir@gmail.com

چکیده

فضای مجازی به عنوان یکی از مهمترین مصادیق تکنولوژی عصر حاضر، با توجه به وسعت دامنه اثر گذاری آن در هر زمان و هر مکان لازم است مورد عنایت جدی علمای اخلاق و فقه و حقوق قرار گیرد.

خانواده به عنوان کوچکترین نهاد اجتماعی بی تاثیر از فضای مجازی نیست؛ و چه بسا آثار مخربی که این فضا برای افراد دارد در خانواده به شکلی جدی تر بروز و ظهور پیدا کند. به جهت مشابهت فضای مجازی با فضای حقیقی، مشابه همان حقوق و تکالیفی که افراد خانواده در فضای حقیقی دارند در فضای مجازی می تواند طرح شود.

یکی از این مسایل که مقاله حاضر مورد بررسی قرار داد جایگاه اذن زوج در مورد ورود زوجه به فضای مجازی است. جهت پاسخ به این پرسش، ادله اذن زوج در خروج زوجه از منزل از جهت بیت و خروج مورد بررسی قرار گرفت تا در صورت اطلاق این مفاهیم، حکم به فضای مجازی نیز سرایت پیدا کند. لکن علی رغم اینکه بیت می تواند دایره وسیعی داشته باشد، اما طلب اذن برای مطلق خروج از ادله قرآنی و روایی اثبات نشد و در مقابل قاعده تسلیط، حرمت ایذاء مؤمن، اصل ولایت و شواهد قرآنی لزوم اذن را به صورت مقید، یعنی در جایی که منافی حق استمتاع و به عبارتی نشوز شود، ثابت کرد و به تبع آن لزوم اذن زوج برای ورود زوجه به فضای مجازی نیز به نحو مطلق ثابت نگردید.

اما با توجه به اهتمام شریعت به مصالح خانواده، هر زمان که مصلحت اقتضا کند، سرپرست خانواده می تواند از باب قیام به مصالح و یا امر به معروف از ورود زوجه به فضای مجازی ممانعت به عمل آورد.

آسیب شناسی قانونی حقوق متقابل زوجین در سبک زندگی اسلامی

محمد جابر قنبری

دانشجوی دکتری حقوق خصوصی و مربی گروه حقوق دانشگاه پیام نور، صندوق پستی ۳۶۹۷-۱۹۳۹۵

Ghanbari.law@gmail.com

چکیده

در سبک زندگی اسلامی، خانواده، محوری ترین نهاد جامعه است. در خانواده نیز زوجین، رکن اصلی محسوب می شوند. حقوق متقابل زوجین، تضمینی است در جهت حسن ایفای نقشی که هریک از آنها در تحقق کارکردهای خانواده ی مطلوب اسلامی عهده دارند. ملاحظه ی قانون مدنی، قانون حمایت خانواده و چندین رأی وحدت رویه در مواردی نشان دهنده ی حمایت های یک طرفه یا ناقص و ناکافی از زوجین است به نحوی که حقوق قانونی زوجین، بعضاً غیرمتناسب با نقش هر یک از آنها در کلیت خانواده بوده و استحکام خانواده را نیز تحت تأثیر قرار داده است. نتیجه ی این وضعیت، تقابل زوجین در برابر یکدیگر یا سوءاستفاده ی یکی و اجحاف در حق دیگری خواهد بود. پژوهش حاضر به آسیب شناسی برخی از این مصادیق در قوانین موجود در موضوعات حق حبس، وکالت در طلاق، مهر و اجرت المثل کار زوجه می پردازد.

واژگان کلیدی: آسیب شناسی قانونی، حقوق زوجین، خانواده، سبک زندگی اسلامی

چکیده

مقالات قابل تقدیر

بررسی ظرفیت عاطفی مادران در جهت رشد عاطفی فرزندان با تأکید بر دیدگاه اسلام

نام	پست الکترونیکی	تحصیلات	رتبه علمی	شماره تلفن	تلفن همراه	کشور / سمت / سازمان
1 برهانی نژاد، محدثه*	mohadese_borhani@yahoo.com	دانشجوی دکتر	سایر	03432164380	09131994026	علوم تربیتی دانشگاه شهید باهنر کرمان
2 رستمی نسب، عباسعلی	rostaminasab@uk.ac.ir	دکترای تخصصی	استاد	09133411297		علوم تربیتی دانشگاه شهید باهنر کرمان
3 علوی، حمیدرضا	hralavi@uk.ac.ir	دکترای تخصصی	استاد	03432116181		علوم تربیتی دانشگاه شهید باهنر کرمان
4 سیف الدینی، رستم	r.seifaddini@gmail.com	دکترای پزشکی	استادیار	09131407951		مغز و اعصاب دانشگاه علوم پزشکی کرمان

چکیده

براساس آیات و روایات یکی از مهمترین حقوق کودک، تربیت و فراهم ساختن امکان رشد همه جانبه اوست. تربیت عاطفی از شاخص ترین ابعاد تربیت کودک است. زنان و مادران به دلیل برخورداری از توانمندی های خاص در بُعد تربیت عاطفی فرزندان از جایگاه انحصاری برخوردارند. در پژوهش حاضر تلاش شده است با عنایت به ظرفیت و توانمندی مادران، نقش آنان در تربیت عاطفی فرزندان تبیین گردد. روش این پژوهش تحلیل مفهومی و روش توصیفی-تحلیلی است. از این رو پس از استخراج آیات و روایات مرتبط با ویژگی عاطفه در زنان تلاش گردید این ظرفیت و استعداد در رابطه با امر تربیت و رشد فرزند مورد تحلیل قرار گیرد. از نتایج وجود عواطف در مادران می توان به ایجاد احساس امنیت، شکل گیری صحیح احساسات، توانایی بیان و تنظیم احساسات و امکان تاب آوری بیشتر در فرزند اشاره کرد.

کلیدواژه ها: رشد و تربیت عاطفی، ظرفیت عاطفی، مادر، فرزند

اساسی‌ترین حقوق زن و شوهر در رساله حقوق امام سجاد (ع) راهکاری برای استحکام خانواده

عباسعلی اخوان ارمکی^۲

akhavan1330@yahoo.com

چکیده

خانواده رکن اساسی جامعه و شرط تعالی و استحکام آن، وجود روابط صحیح میان زن و شوهر است. تحصیل معرفت به این گونه روابط، نیازمند آشنایی زن و شوهر به حقوق یکدیگر و عمل به وظایف خویش است. از آنجا که حضرت امام سجاد (ع) در حدیثی طولانی، حقوق اعضای افراد و اعضای بدن را مشخص کرده‌اند، این سوال مطرح می‌شود، آیا آن حضرت برای استحکام بنیاد خانواده، حقوق زن و شوهر را هم ارائه کرده‌اند؟ در این تحقیق با مطالعه آثار آن امام بزرگوار سعی کرده‌ایم به این سوال پاسخ دهیم. یافته‌های تحقیق، نشانگر آن است که حضرت امام زین العابدین (ع) اساسی‌ترین حقوق زن و شوهر را که باعث استحکام خانواده می‌شود، اطاعت و مهربانی می‌دانسته‌اند. روش پژوهش کیفی مبتنی بر رویکرد توصیفی و تحلیلی می‌باشد.

واژگان کلیدی: زن، شوهر، حقوق، امام سجاد (ع)، استحکام خانواده

^۲ - دکتری ادبیات، دانشگاه کاشان- میدان ولیعصر- شهرک انقلاب- کوچه اول- پلاک ۵۷ کد پستی: ۸۷۱۵۹۱۴۳۸۸

ضرورت استنباط و راهبردهای سبک زندگی اسلامی از دیدگاه قرآن کریم

مکیه چاوشیان نوش آبادی^۲

طلبه سطح دو

مدرسه علمیه حضرت زینب (س)

چکیده

«سبک زندگی» از موضوعات حیاتی و مهم اجتماعات بشری است و ابعاد مختلف زندگی بشر را پوشش می‌دهد. با توجه به ویژگی انتخاب‌گری که در سبک زندگی وجود دارد، می‌توان هر مجموعه منسجمی از الگوهای رفتاری برآمده از آموزه‌های دینی را که در چارچوب معین شده از طرف دین قرار داشته باشد، یک سبک زندگی دینی به شمار آورد. از دیگر سوی، هدف قرآن کریم هدایت بشر است و یکی از کلیدی‌ترین مؤلفه‌های هدایت، «سبک زندگی» است. جامعیت و جاودانگی قرآن اقتضا می‌کند آنچه بشر در مسیر رشد و کمال خود به آن نیاز دارد را بیان کرده باشد و چنین نیز هست. در قرآن کریم این قابلیت وجود دارد که برای زندگی تمامی انسان‌ها با سلیقه‌ها و شرایط گوناگون برنامه‌ای جامع ارائه کند و سعادت دنیا و آخرت آنها را تأمین کند. روشن است که در زمان ما بیش از هر زمان دیگری، بشریت تشنه چنین برنامه‌ای است. اینجاست که ضرورت «استنباط و راهبردهای سبک زندگی اسلامی از دیدگاه قرآن» آشکار می‌گردد که هدف از نگارش این مقاله، تأکید بر این مقوله و اثبات آن است. از این رو پس از بیان کلیات و مفهوم‌شناسی، با تمسک به دلایل عقلی و نقلی، این ضرورت به اثبات رسیده و در ادامه، آثار استنباط سبک زندگی از منظر قرآن و ویژگی‌های تشریحات قرآنی تشریح شده است. در پایان نیز توصیه‌هایی چند در حوزه سبک زندگی در جهت شکل‌گیری تمدن نوین اسلامی ارائه شده تا جنبه کاربردی و راهبردی این بحث روشن‌تر گردد. بی تردید قرآن کریم پاسخگوی تمامی نیازهای بشر در حوزه سبک زندگی در هر زمان و مکان است و استخراج روشمند این ظرفیت عظیم از قرآن، برای اندیشمندان، قرآن‌پژوهان و دانش‌آموختگان حوزه‌های علمیه یک ضرورت به حساب می‌آید.

کلیدواژه‌ها: استنباط، ضرورت، سبک زندگی اسلامی، قرآن، الگوهای رفتار، راهبردها.

^۳. مدرس حوزه و دانشگاه، کارشناسی ارشد زبان ادبیات فارسی.

حقوق والدین از منظر امام سجاده علیه السلام با تکیه بر دعای ۲۴ صحیفه سجادیه

فاطمه فرهادیان^۴ - نجمه عسگری^۵

چکیده:

صحیفه سجادیه در عین حال که دربردارنده ظریف ترین و دقیق ترین راز و نیازهاست و رابطه عاشقانه انسان و خدا را به زیباترین شکل ممکن به تصویر می کشد، موضوعات بسیاری را در زمینه های سیاسی، اجتماعی، اخلاقی، روان شناسی، فلسفی، علمی و اقتصادی، نیز، در خود دارد. آن چه در این مقاله مورد بررسی قرار می گیرد حقوق والدین در دعای ۲۴ صحیفه سجادیه است که با تحلیل و تفسیر برخی فراز های این دعای شریف به انجام رسیده است.

حقوقی که در این دعا برای والدین ذکر گردیده است: شامل دعا در حق والدین، شناخت حقوق والدین و عمل به آنها و بصیرت (علم و عمل و بصیرت)، ترس از والدین همچون ترس از حاکم خودکامه، نیکی و ایثار به آنان، رفتار صحیح با والدین، شکرگزاری از زحمات آنها، بخشش، یاد آنان در هر لحظه و شفاعت است. این تحقیق از حیث موضوع دینی و تربیتی است و از حیث روش کتابخانه ای و از نوع توصیفی تحلیلی می باشد.

واژگان کلیدی: صحیفه سجادیه، حقوق والدین، دعا

^۴ مدرس حوزه و پژوهشگر سطح ۳ و کارشناسی ارشد

^۵ فارغ التحصیل حوزه علمیه سطح ۲

محوریت خانواده در تحقق سبک زندگی اسلامی

مجتبی عطارزاده^۶

چکیده

تغییر سبک زندگی را می‌توان ارمغان مدرنیته در عصر حاضر به شمار آورد. از مصادیق تغییر سبک زندگی می‌توان به تحول در ساختار و نحوه تعریف نقش‌ها در نهاد خانواده از یک سو و دگرگونی الگوی تأمین معاش در خانواده به تقلید از کشورهای غربی از سوی دیگر اشاره کرد. هرچند نمی‌توان ضرورت‌های جامعه‌ی امروز را برای حضور زنان در برخی مشاغل زنانه نادیده گرفت اما آنچه در حال حاضر در جامعه‌ی ما اتفاق می‌افتد این است که حتی در مواقع غیر ضروری و تنها با این استدلال که زن باید به استقلال مالی برسد تا به مرد وابسته نباشد، به اشتغال بیرون از منزل روی می‌آورند که این مسئله به خودی خود عامل به وجود آمدن مشکلات بسیاری برای فرد و جامعه خواهد شد.

در حالی که اسلام بنا به مصالحی که متوجه خود زن، خانواده و اجتماع است، زحمت کار بیرون از منزل را از دوش زن برداشته و به عهده‌ی مرد قرار داده است اما اشتغال بیرون از منزل برای زنان ما به عنوان یک ارزش در آمده است و در عوض خانه‌داری و تربیت فرزند، سوزاندن فرصت‌های پیش روی زنان ما تبدیل شده است. با چنین تغییری، نهاد خانواده از درون تضعیف خواهد شد که به نوبه خود بیم زوال معنویت در ساختار جامعه دینی را دو چندان افزایش می‌دهد. این نوشتار بر آن است تا با بررسی مقوله اشتغال زنان، جایگاه خانه‌داری و ارزش همسری و مادری، تاثیر محوریت نهاد خانواده- که مورد تاکید آیات و روایات نیز هست- را در تکوین و تداوم سبک زندگی اسلامی تبیین نماید.

واژگان کلیدی: مدرنیته، اسلام، اشتغال زنان، سبک زندگی، فمینیسم

دانشیار علوم سیاسی و عضو هیات علمی گروه دروس عمومی و معارف اسلامی دانشگاه هنر اصفهان^۱